

ANTOLOGIA DEL POETA I ECLESIÀSTIC

► ► ►
la germana dels serafins (que troba en aquests paratges de la geografia mallorquina), volia viure d'aquesta vida que acosta l'ànima a Déu. Avui encara podem assaborir la mateixa aroma fresca i embriagadora amb què el geni artístic del poeta va concebre els seus versos en un rapte d'inspiració, perquè les seves cançons conserven, com el bons vins estotjats en àmfores delicades, la puresa immaculada i l'essència virginal de l'autèntica poesia. Amb la seva paraula poètica, la llengua catalana va estendre les ales com l'Albatros –el magne ocell de Baudelaire– i sobrevolà, “com l'au dels temporals”, els espais més llunyans de l'univers. Quan llegim els versos de Miquel Costa, sentim vibrar el seu cor extasiat davant el paisatge assolat de Mallorca: dels paratges verdíssims de Pollença, de la vall florida de Ternelles, de la cala opalina de Formentor... Albiram aquella hora sagrada del crepuscle, en què la musa li revelà un llenguatge mig comprès i, enmig d'aquella harmonia dels cims blavosos de la nostra serralada, compartim amb el poeta *Un vol d'inefable poesia*. Vet ací el nom que hem donat al volum perquè creiem que reflecteix el concepte que Miquel Costa tenia de la poesia i perquè manifesta l'actitud del poeta davant la vida. El títol *Un vol d'inefable poesia* parteix d'un vers del poema *La Vall*, del llibre *Poesies* (1885), paradigma de les dues constants estètiques que hem esmentat suara: el romanticisme equilibrat i la serenitat clàssica. L'ànima pura de Miquel Costa, que defugia les banalitats de la vida mundana, es refugia en aquesta vall galana de Ternelles, lloc de pau i delícia, de bellesa i de vida enlairada. Arreberat en aquesta natura idíl·lica, el poeta és pres per un vol d'inefable poesia, mentre guaita el misteri que abriga aquest sagrat refugi i escolta extasiat la veu de la musa, que li parla d'alens d'una altra existència. Aquest concepte d'inefable poesia és una constant que apareix de forma recurrent al llarg de tota l'obra de Miquel Costa, perquè l'ànima romàntica del poeta (que aspira a fusionar-se amb l'infinit) pren volada i s'enlaira cap a l'atzur, guiat per la llum celestial. Al poema *Juventut*, el poeta vol fugir volant d'aquesta terra tan curta, de la grisor quotidiana que l'ofega, per entrar en les altes esferes de l'ideal. La poesia per a Costa i Llobera és un camí d'ascesi, un camí de perfecció espiritual que el portà a un desig de comunió amb la naturalesa, que veu com un reflex de la bellesa del Creador. En aquest sentit, Miquel Costa es manifesta com un hereu de la filosofia de Plató, que aspirava a realitzar-se plenament en el món de les idees, tot superant el món sensible de les coses. Aquest camí de clares ressonàncies ascètiques es plasma princi-

palment en els poemes *Damunt l'altura* i *Marina* i es magnifica en el *Pi de Formentor*. Al poema *Damunt l'altura*, el poeta se situa al cim de la muntanya i, suspès entre el cel i la terra, sent l'harmonia d'un llenguatge mig comprès que només pot expressar amb la paraula poètica. Perquè la poesia és la verge dels cànctics divins, la germana dels serafins, la veu inefable de Déu, que li parla a través de la naturalesa. Al poema *Marina* el poeta s'embarca tot sol a l'aventura dalt de la nau blanca de la seva ànima i s'endinsa per l'abisme blau vers l'infinit. El poeta mariner canta i rema sense pau cap a l'estelada que li parla de Déu. L'esperit sensible de Costa, enamorat de la Veritat Divina, encaminà la seva lluita vital a la consagració de la poesia com a ideal de vida superior. *El pi de Formentor* simbolitza aquest ideal de vida immaculada i essencialment espiritual que s'enfila per damunt les ones cap a la llum pura del cel. La imatge d'aquest pi, que no se sustenta de la matèria impura, sinó que viu de les amors del cel, expressa l'afany cons-

L'ànima pura de Miquel Costa, que defugia les banalitats de la vida mundana, es refugia en la vall de Ternelles

tant d'ascensió a què aspirava l'ànima del poeta. Aquest camí d'ascesi de Miquel Costa ens evoca aquell altre que proposava Charles Baudelaire al poema *Élévation*, segons el qual només pot arribar a la felicitat aquell mortal que, amb ala vigorosa, s'enlaira vers el camp serens de la claror: aquell que, amb pensaments semblants a les aloses, sap llançar-se a ple vol vers el cel del matí. Així, tant per a Miquel Costa com per a Charles Baudelaire, el poeta s'ha d'enlairar cap a la immensitat profunda i ha de saber interpretar el llenguatge de les flors i de les coses mudes. Aquest és el sentit de l'art i del pensament de Miquel Costa que creiem que sintetitza *Un vol d'inefable poesia*, perquè el nostre escriptor aspirava a ser un poeta sublim com el que suggereix Baudelaire a *L'Albatros* quan diu: “*Le Poète est semblable au prince des nuées/ qui hante la tempête et se rit de l'archer;/ exilé sur le sol au milieu des huées, / ses ailes de géant l'empêchent de marcher*”. És a dir que Miquel Costa cercava “la forma grandiosa del sublim enyorat” que troba en aques-

tes riberes escarpades, com a obra de Déu i esculpides per la tempesta.

A la nostra antologia hem intentat abastar la trajectòria artística i vital de Miquel Costa i Llobera. Primer hem resseguit les passes de l'infant poeta guiat per l'oncle matern Miquel Llobera, que li descobrí la poesia entre els paratges de Pollença i les riberes de Formentor. Hem seguit la seva petja com a estudiant de dret, per Barcelona i Madrid, i de teologia per Roma, on s'amara de classicisme. I l'hem acompanyat en la peregrinació que va fer durant la primavera del 1907 per les terres d'Orient. En arribar a l'ombra de la Seu de Mallorca, hem vist com la seva lira lentament emmudia per amaran-se de misticisme religiós fins que, en un rapte d'inspiració poètica, exhalà l'últim alè, com un perfum d'encens, i caigué fulminat damunt la trona del convent de les Tereses de Palma, mentre predicava el panegíric de Santa Teresa de Jesús.

Ens hem passejat breument per la lírica de Miquel Costa. Hem seguit la seva estela artística i el seu pensament enlairat. Guiats per la seva mà, hem continuat, amb el cor encès, l'itinerari del poeta des de la seva joventut fins a la maduresa. Hem pujat pels cims verdosos de la Serra de Tramuntana, per les riberes i les cales arenoses de Formentor. Amb l'ànima encisada del poeta hem traspassat la boirada com l'au dels temporals. Hem contemplat extasiats la bellesa divina d'aquesta natura esplendorosa. Hem saludat *Un claper de gegants*, de bàrbara grandesa, fita despresa del vell món, on sembla que el temps s'ha aturat. Hem sentit la melodia trista que entona la Boja del Camp de Marina a *La cançó de Na Ruixa Mantells*. Ens hem remuntat a la Mallorca prehistòrica de la Tribu de l'Alzina, on Melesigeni, el jove Homer, deixà “l'eterna lira grega dels genis envejada” (símbol de la nostra tradició grecollatina) a l'interior de les Coves d'Artà. Hem escoltat els cànctics inefables del poeta, enamorat de la llum pura, quan el sol declinava per la divina serenitat de *Cala Gentil*.

Amb la seva nau arborada de joventut i glòria hem solcat la blavor safírica de la mar Mediterrània, bressol de la forma perfecta, on respira la musa d'Homer. Hem vist l'afany del nostre poeta per beure en la copa cisellada d'Horaci, per adaptar la dansa gentil de les seves estrofes a la nostra poesia. També hem recorregut algunes *Visions de Palestina*, fruit de la pelegrinació que Miquel Costa féu a Terra Santa. I ens hem deturat *Al peu del Líban*, on, amb el poeta, hem aspirat el perfum embriagador que desprenen els cedres immortals d'aquest paisatge esplèndid i majestuós, pedrera de Salomó i font d'inspiració de profetes. Hem passat per *Llatzèria*, on el poeta veu resplendir

el prestigi del sagrat Orient enmig de la misèria. Hem copsat l'entusiasme del poeta sacerdot quan s'atansa com un pelegrí davant *Jerusalem*, embolcallada de llums i d'ombres, i ens mostra el mite de la Ciutat Santa amb la seva glòria i la seva dissort, el poble beneït per Déu i assotat per l'oprobri. En arribar a *La Vall de Josafat* el poeta ens corprèn quan descriu els paratges ombrívols que l'envolten i el silenci que hi regna omple el cor del caminant amb el compàs dels *Dies Irae*, que batega implacable tot recordant el dia del Final. Abans de pujar al navili, ancorat a Jafa, ciutat portuària de Judea, el poeta sacerdot s'acomiaada d'aquestes muntanyes esmorteïdes de l'Orient amb l'estampa poètica *Comiat sobre el mar de Jafa*, on evoca el pasatge bíblic de Jonàs que fou engolit per una balena mentre defugia Déu i, al cap de tres dies, fou vomitat viu en aquestes costes.

Al marge d'aquestes *Visions de Palestina*, encara la veu encisada del poeta ens ha dut fins a *Crepuscle a la vora del Nil*, una composició esparsa de les últi-

Guiats per la seva mà, hem continuat, amb el cor encès, l'itinerari del poeta des de la seva joventut fins a la maduresa

mes poesies i, amb la seva nau lírica, hem fet escala a l'antic Egipte, el país dels faraons, on el riu cabalós és la vida inescotable que corre sempre, seguit seguit, i va des d'ocultes fonts vers l'infinit.

Entre la melodia d'aquests versos sublimes hem escoltat la lira de Miquel Costa, inspirada per la musa, que durant la joventut del poeta féu vibrar *Un vol d'inefable poesia* en la seva arpa d'or. Hem compartit, amb goig, el seu ideal de vida enlairada i el seu desig d'eternitat en cadascuna de les 46 composicions que hem escollit com a mostres representatives dels diferents llibres del gran líric de Mallorca com un tast, i només com un tast, del nèctar poètic que destil·la tot el ram de les seves poesies.

Vet ací que, després de resseguir les passes del poeta, podem afirmar sense reserves que Miquel Costa, sacerdot i artista, va culminar, guiat per la llum de l'ideal, el seu romiatge poètic per aquestes riberes de la Mediterrània i va deixar gravada en lletres d'or el nom de la llengua catalana en el santuari de l'Art suprem.

L'APARADOR

Donna Leon, *Un mar de problemes*. Traducció de Dolores Udina. Edicions 62. Barcelona, 2003.

La nord-americana Donna Leon ens ofereix una nova obra policíaca ambientada a Venècia i protagonitzada pel comissari Guido Brunetti. En aquesta ocasió la trama s'inicia amb l'assassinat de dos pescadors a l'illa de Pellestrina.

Vicenç Pascual, *El baró de Maldà. Materials per a una biografia*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona, 2003.

En aquest estudi, Vicenç Pascual selecciona aspectes concrets dels dietaris que va escriure Rafael d'Amat, baró de Maldà, i els situa dins el context dels fets històrics, tot construint una biografia del personatge.

Samuel Cabanchik, Federico Penelas i Verónica Tozzi, *El giro pragmático en la filosofía*. Gedisa. Barcelona, 2003.

Recull d'assajos que volen ser un testimoni dels esforços de renovació en diversos camps de la filosofia: de la política a l'estètica, de la moral a la lògica, de la semàntica a la metafísica. Una àmplia mostra del gir que ha donat aquesta disciplina acadèmica.